

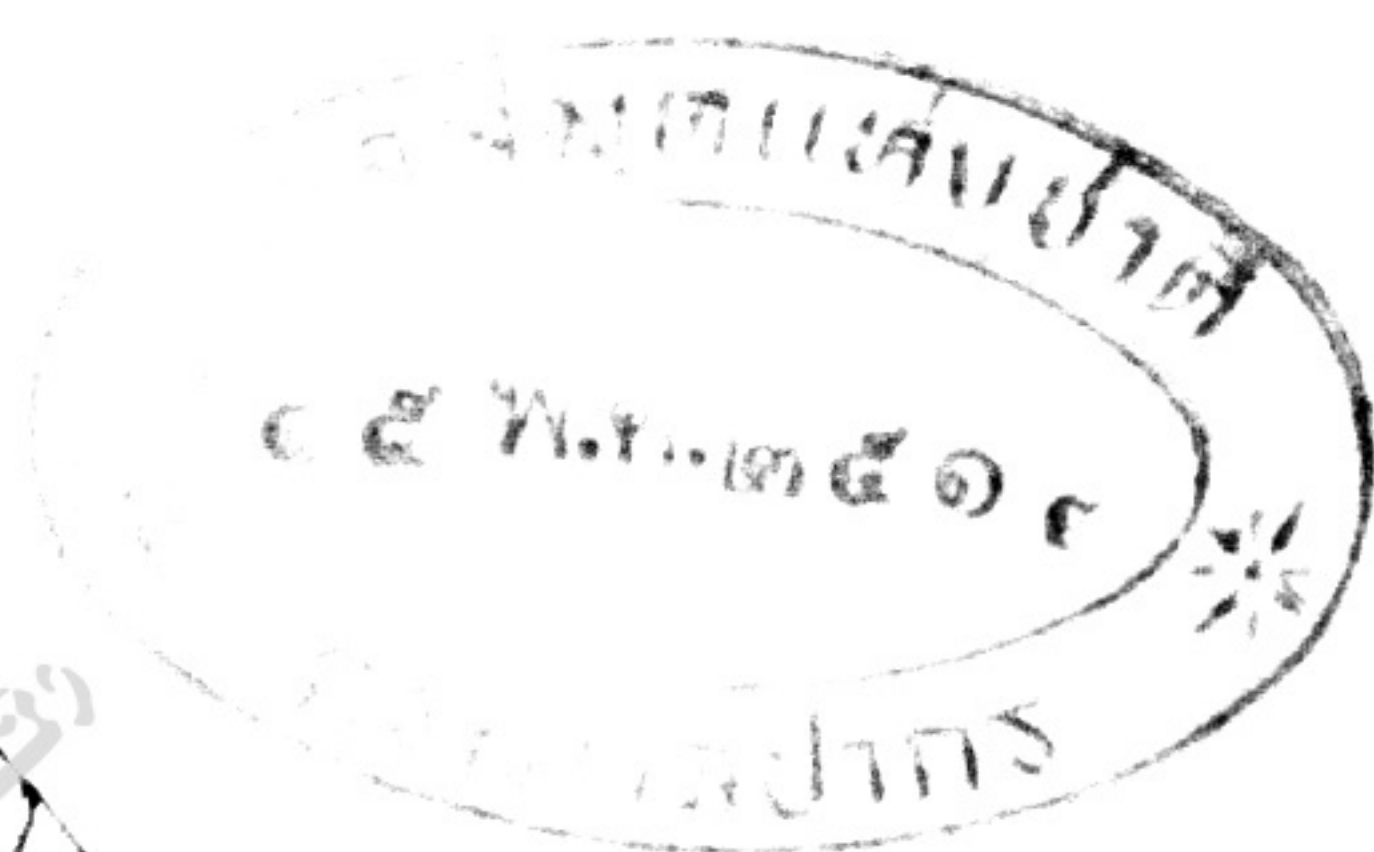
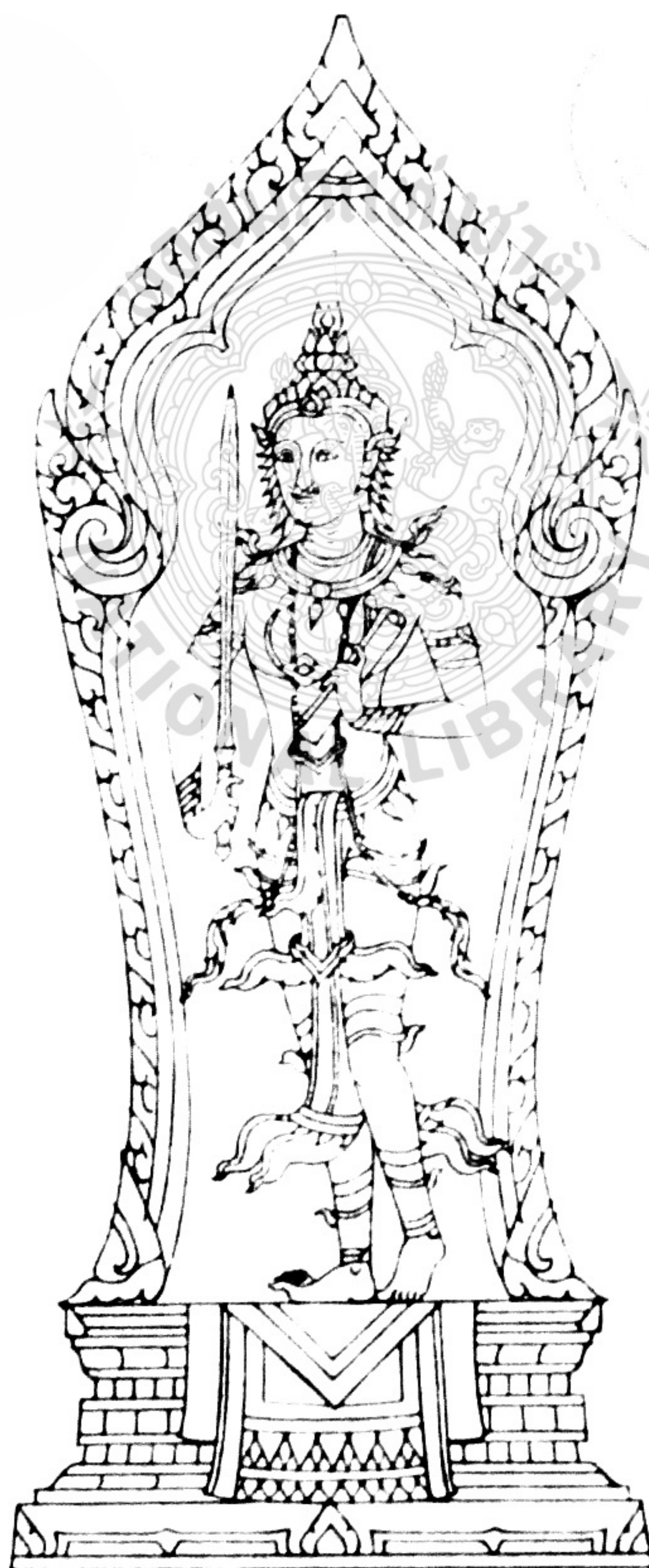
ปีที่ ๑๓

เล่ม ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓

ศิลปากร

นิตยสารรายสัปดาห์ของกรมศิลปากร

(นายเทิม มีเต็ม)
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาละโว้
ผู้ทรงคุณวุฒิกรมศิลปากร

แบบเจวัด ศาลพระภูมิ

วิทยาลัยบัณฑิตยสภา
สารบัญ
จาก
นิตยสาร ศิลปากร

ปีที่ ๑๓ เล่ม ๕

มกราคม

๒๕๑๓

๑. สารบัญเล่มนี้
... .. และสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงฯ หน้า ๑
๒. รายงานกรมหลวงดำรงไปตรวจราชการมณฑลปาดัง
... .. สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงฯ ,, ๓๐
๓. ดวงตราพระกนิษฐา มนวิภา ไชยพันธ์
... .. และกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ เรียบเรียง ,, ๔๗
๔. ความสำคัญของหอจดหมายเหตุ ชูศรี สวัสดิสงคราม แปลและเรียบเรียง ,, ๖๖
๕. อาณาจักรโบราณในภาคใต้ก่อนสมัยสุโขทัย นิคม สุทธิรักษ์ ,, ๗๕
๖. รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถาน เมืองเก่าพระรถ
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี บรรจบ เทียมศักดิ์ ,, ๗๕
๗. ประติมากรรมขอม ศาสตราจารย์ จอง บัวเชดลิเย่
... .. ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงเรียบเรียง ,, ๘๘
๘. ข่าวสภากาชาดพิพิธภัณฑสถานระหว่างชาติ (Icom) ,, ๑๐๓
๙. คำอ่านศิลาจารึก อักษรไทย ภาษาไทย และอักษรขอม ภาษาบาลี สมัยสุโขทัย
วัดกำแพงงาม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ประสาร บุญประครอง ,, ๑๐๓

คำอ่านศิลาจารึก

อักษรไทย ภาษาไทย และอักษรขอม ภาษาบาลี สมัยสุโขทัย

ได้มาจากวัดกำแพงงาม ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
ปัจจุบันศิลาจารึกหลักนี้ อยู่ที่แผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

เนื้อวัตถุที่จารึกเป็นหินชนวนสีเขียว (ชำรุด)

วัดขนาดส่วนกว้าง ๒๔ ซม. ส่วนสูง ๑๐๑ ซม. ส่วนหนา ๑๓ ซม.

อักษรด้านที่ ๑ มี ๓๑ บรรทัด ด้านที่ ๒ มี ๑๗ บรรทัด

นายประสาร บุญประคอง อ่านและอธิบายคำ
ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร ให้คำปรึกษาและตรวจแก้

ด้านที่ ๑

คำจารึก

๑. ๑๐๑๑ สกัราชไค ๑ ..
๒. ๒ ปี่ชาลนัศัตร์เตเจา (ไท)
๓. ยทานออกมาจากอุทอรแ (มี่)
๔. เดือนสามวันพุธโตมา
๕. มนัษัตร์ริกสพอไคสกราช
๖. (เทา) นนัแลเตทานเปนกุมารไค
๗. ...เขาจึงจักเขามาบวชในศา
๘. (นาพระ) พุทธเปนเจ้าไคแปดพระสา
๙. เจ้า...(น) นักสูทรยนธรรมพระวิค
๑๐. (ก) ทไธย...มียอเถิงทศวศัการจาร
๑๑. .นนัรงน. (มี) เจ้าเถรสัธรรมธาราร
๑๒. กัณาจารย์อน.....
๑๓. กลวมธากุพรอ.....

คำอ่านปัจจุบัน

- ศักราชได้ ๑...
- ๒ (๑) ปี่ชาลนัษัตร์ แต่เจ้าไท-
- ย(๒) ท่านออกมาจากอุทรแม่
- เดือน ๓ วันพุธได้มา-
- มนัษัตถุภษพอได้ศักราช
- เท่านั้นแล แต่ท่านเป็นกุมารได้
- ...ข้าว (๓) จึงจักเข้ามาบวชในศา-
- นาพระพุทธรเป็นเจ้า ได้ ๘ พรรษา
- เจ้า...นั้น ก็สวดเรียนธรรมพระวิภู-
- กตรัย (๔) ...มียอเถิง (๕) ทศวัสการจาร
- .นั้นทรงน. มีเจ้าเถรสัธรรมธาราร-
- กนาจารย์ อัน.....
- กลวม (๖) ธาตุพรอ.....

คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
๑๔. เลากทง्हลายใหญ่.....	โลกทง्हลายให้รู้.....
๑๕. มีทง्हพระบาททลทกส์ใน.....	มีทง्हพระบาทลักษณใน.....
๑๖. เปนหินบ่ร่เยาซแกสงฆแล.....	เป็นหินประโยชน์แกสงฆ์แล.....
๑๗. (ทำ) รูปแลพร.....ลูกขุนมนตรีกรุา...	ทำรูปแลพระ...ลูกขุนมนตรีกรุา...
๑๘.ทวย (ศรี) แลกทง्हลายคไรผู (ไค)	ทวยศรีแลคนทง्हลาย ไครผู้ไค
๑๙. มีใจสระธาแลจก้มาบุชาบ่างไว้นบพ	มีใจศรัทธาแลจก้มาบูชา บ้างไว้้นบพ—
๒๐. ระเจดีย์ ๐ แลพระบาททลทกส์นไสเมือ	ระเจดีย์ ๐ แลพระบาทลักษณนี้ไซ้ร เมื่อ
๒๑. จก้ถึงไห (ซวยเนือมี) คนชวยติ่น่า	จก้ถึงให้ช่วยเหื้อ ^(๗) มีคนชวยติ่น่า
๒๒. จงมก้แตง (ถ) นล (พร) มาณไค ๕ เสนชอ	จง ^(๘) มก้แตงถนนประมาณไค ๕ เส้นช่อ—
๒๓. ยเทานีเปนทือยู (ชาว) เจาเทพสาอ	ย ^(๙) เทานี เป็นทืออยู่ชาวเจ้าเทพสาอ—
๒๔. นรัทสาพระเจดีย์ธาคตุแลพระบา	นรัทสาพระเจดีย์ธาคตุ แลพระบา—
๒๕. ทลแลไคเอาไสไหทานทง्हลาย	ทลแลไคเอาไสให้ทานทง्हลาย
๒๖. ...ทมคุดง์ยมกุส้งไห...ชนจก้	...ทำคุดง์ยมกุส้งให้...ชนจก้
๒๗. ปราคถ่นาเอาสมบัติเปนจก้วกัทธิราชส	ปรารธนาเอาสมบัติเป็นจกัรรวทธิราชส—
๒๘. มมุทเปนอินธราเปนพรหม...นัตพ	มมุทเป็นอินทร์เป็นพรหม...นัตพ—
๒๙. ระบค้เจกะพระ...ไซย.....	ระบ้จเจกะพระ...ไซย.....
๓๐. ญแลจก้ชมสมบัติในเนียรพานก	ญแลจก้ชมสมบัติในเนียรพาน ^(๑๐) ก
๓๑. จก้ไคคุดง์ใจบ่ราคถ่นาแล ฯ	จก้ไคคุดง์ใจปรารธนาแล ฯ

ด้านที่ ๒

คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
๑. นิพพาน	นิพพาน (๑๑)
๒. สุกุสสี	สุกัสนี
๓. สุกุสสา	สุกัสนา
๔. อตปปา	อตปปา
๕. อวิหา	อวิหา
๖. สุกุธาวาสา	สุกัธาวาสา
๗. (อ) สญญีสกุกา	อสนัญญีสกุกา

ศิลาจารึก ด้านที่ ๑

วัดกำแพงงาม ต. บ้านสวน อ. เมือง จ. สุโขทัย

ศิลาจารึก ด้านที่ ๒

วัดกำแพงงาม ต. บ้านสวน อ. เมือง จ. สุโขทัย

๘. (เว) หปฺผลา	เวหฺปฺผลา
๙. สฺพุภกิณฺห (ก) ๑	สฺพุภกิณฺหกา
๑๐. อปฺปมานสฺภ (า)	อฺปฺปมานสฺภา
๑๑. ปฺริตฺตสฺภ	ปฺริตฺตาสฺภ
๑๒. อาภสฺสรา	อาภสฺสรา
๑๓. อปฺปมานาภา	อฺปฺปมานาภา
๑๔. ปฺริตฺตภา	ปฺริตฺตภา
๑๕. มหาพรหม (า)	มหาพรหมา
๑๖. พฺรหฺมปโรหิ (กา)	พฺรหฺมปโรหิตา
๑๗. พฺรหฺมปาริส (ชฺชา)	พฺรหฺมปาริสฺชชา

อธิบายคำ

- (๑) ศักการชในศิลาจารึกเห็นได้ชัด ๒ ตัว คือ ตัวกันเป็นเลข ๑ ตัวปลายเป็นเลข ๒ ในระหว่างกลางเลขศักการชอีก ๒ ตัวไม่แน่ว่าเป็นเลขอะไร ได้ค้นหาในตำราศักการช เข้าใจว่าในระหว่างต้องเป็นเลข ๒๗ ซึ่งเป็นมหาศักการช ๑๒๗๒ เท่ากับ พ.ศ. ๑๘๙๓ ตรงกับปีขาลในศิลาจารึกหลักนี้
- (๒) เจ้าไทย = เจ้านายผู้ใหญ่พระองค์ใดพระองค์หนึ่ง
- (๓) ช้าว = ปี่
- (๔) พระวิภูทกขัย = พระปิฎกตรัย
- (๕) เถิง = ดึง
- (๖) กลวม = สวม
- (๗) ช่วยเหื้อ = ช่วยเอื้อเฟื้อ
- (๘) จุง = จง
- (๙) ช้อย = ช่วย
- (๑๐) เนียรพาน = นิพพาน
- (๑๑) คำจารึกในคานที่ ๒ ของศิลาจารึกหลักนี้ ท่านจารึกคำว่านิพพานเป็นบรรทัดที่ ๑ บรรทัดที่ ๒ ถึงบรรทัดที่ ๑๗ จารึกตั้งแต่รูปพรหมชั้นสูงลงมาถึงรูปพรหมชั้นต่ำคงจะได้อธิบายตามนัยลิติต ซึ่งนายประสาร ทองภักดี ป. ๘ ได้รวบรวมไว้ในหนังสือคลังปริยัติธรรมเล่ม ๓ หน้า ๗๕ ตั้งแต่รูปพรหมชั้นต่ำถึงรูปพรหมชั้นสูงดังต่อไปนี้

อธิบายคำ

๑. พรหมปริสชชา พรหมผู้เป็นบริษัทบำรุงบำเรอมหาพรหม
พรหมชั้นนี้มีอายุยืนเศษหนึ่งส่วนสามแห่งอสงไขยกัลป
๒. พรหมปโรหิตา พรหมผู้เป็นปุโรหิตของมหาพรหม พรหมชั้นนี้มีอายุยืน
ครึ่งหนึ่งแห่งอสงไขยกัลป
๓. มหาพรหฺมา พรหมผู้ยิ่งใหญ่ พรหมชั้นนี้มีอายุยืนหนึ่งอสงไขยกัลป
๔. ปริตฺตาภาพรหม พรหมผู้มีรัศมีน้อย พรหมชั้นนี้มีอายุยืนสองอสงไขยกัลป
๕. อปฺปมาณาภาพรหม พรหมผู้มีรัศมีหาประมาณมิได้ พรหมชั้นนี้มีอายุยืนสี่อสง
ไขยกัลป
๖. อาภสฺสราพรหม พรหมผู้มีรัศมีแผ่ซ่าออกจากทวารุจแสงประทีป พรหม
ชั้นนี้มีอายุยืนแปดอสงไขยกัลป
๗. ปริตฺตาสุภาพรหม พรหมผู้มีความงามน้อย พรหมชั้นนี้มีอายุยืนสิบหกอสง
ไขยกัลป
๘. อปฺปมาตฺสุภาพรหม พรหมผู้มีความงามหาประมาณมิได้ พรหมชั้นนี้มีอายุยืน
สามสิบสองอสงไขยกัลป
๙. สุกฺกิตฺเตกาพรหม พรหมผู้มากไปด้วยความงาม พรหมชั้นนี้ มีอายุยืนหกสิบสี่
อสงไขยกัลป
๑๐. เวหฺปฺผลาพรหม พรหมผู้มีผลไพบูลย์ พรหมชั้นนี้มีอายุยืนห้าร้อยอสงไขย
กัลป
๑๑. อสฺสณฺณิพรหม พรหมผู้ไม่มีสัญญา พรหมชั้นนี้มีอายุยืนห้าร้อยอสงไขยกัลป
เหมือนแก้วเวหฬผลาพรหม
๑๒. อวิหาพรหม พรหมผู้ไม่เสื่อมจากสมบัติของตน พรหมชั้นนี้มีอายุยืน
พันอสงไขยกัลป
๑๓. อตฺปฺปาพรหม พรหมผู้ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พรหมชั้นนี้มีอายุยืนสองพัน
อสงไขยกัลป
๑๔. สุกฺกสฺสาพรหม พรหมผู้มีรูปงามแก่ๆ พรหมชั้นนี้มีอายุยืนสี่พันอสงไขยกัลป
๑๕. สุกฺกสฺสีพรหม พรหมผู้มีความเห็นเป็นอันหนึ่ง พรหมชั้นนี้มีอายุยืนหกพัน
อสงไขยกัลป
๑๖. อกนิฏฺฐาพรหม พรหมผู้ยิ่งใหญ่ไม่มีผู้น้อยเลย พรหมชั้นนี้มีอายุยืนหมื่นหก
พันอสงไขยกัลป

(จาก อภิธานมคตสังคหะ แปลร้อย ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุคตกตสังคหวิภาค หน้า ๑๓๒)

อธิบายคำ

อีกอย่างหนึ่ง รูปพรหม ๑๖ ชั้นนี้ เรียกว่ารูปาพจรภูมิ ๑๖ บ้าง ดังที่กล่าวไว้ในคัมภีร์
อภิธรรมมัตถสังคหะแปลร้อย ปริเฉทที่ ๕ วิถีมุตตกสังคหวิภาค หน้า ๑๒๖ ดังนี้

รูปาพจรภูมินั้น มีประเภท ๑๖ คือ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓
จตุตถฌานภูมิ ๗ จึงเป็นรูปาพจรภูมิ ๑๖

ปฐมฌานภูมิตามนั้นอยู่พื้นเดียวกัน แต่แยกกันอยู่เป็น ๓ เหล่า คือพรหมปริสัชชา
เหล่าหนึ่ง พรหมปิโรหิตา เหล่าหนึ่ง มหาพรหม เหล่าหนึ่ง

ทุติยฌานภูมิตาม ก็อยู่พื้นเดียวกัน แยกกันอยู่เป็น ๓ เหล่า คือ ปริตตภาพรหม
เหล่าหนึ่ง อปุปผาภาพรหม เหล่าหนึ่ง อาภัสสราพรหม เหล่าหนึ่ง

ตติยฌานภูมิตาม ก็อยู่พื้นเดียวกัน แยกกันอยู่เป็น ๓ เหล่า คือ ปริตตาสุภาพรหม
เหล่าหนึ่ง อปุปผาสุภาพรหม เหล่าหนึ่ง สุภกีนทกาพรหม เหล่าหนึ่ง

จตุตถฌานภูมิเจ็ด คือ เวฬุโรปตพรหมหนึ่ง อสัณญีพรหมหนึ่ง สุทธาวาสห้าคือ
อวิหา, อตปปา, สุทฺธสสา, สุทฺธสสี, อกนิฏฐ, รวมเป็นเจ็ด อยู่พื้นเดียวกันกับเวฬุโรปตพรหม
และอสัณญีพรหม

สุทธาวาส ในศิลาจารึกหมายถึง รูปพรหมชั้น อวิหา, อตปปา, สุทฺธสสา, สุทฺธสสี,
อกนิฏฐ เพราะฉะนั้นในศิลาจารึกจึงไม่มีคำว่า อกนิฏฐพรหม

อสัณญีสกฺกา ในศิลาจารึก หมายถึงรูปพรหมชั้น อสัณญีพรหม

